EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 30.5.2012.
COM(2012) 312 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Somijas 2012. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas 2012.-2015. gada stabilitātes programmu

{SWD(2012) 312 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Somijas 2012. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Somijas 2012.-2015. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. novembra Regulu (ES) Nr. 1176/2011 par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu[3],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas[4],

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

pēc apspriešanās ar Ekonomikas un finanšu komiteju,

tā kā:

(1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Eiropas Komisijas priekšlikumam aizsākt jaunu izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju „Eiropa 2020”, kam pamatā būtu ciešāka ekonomikas politikas koordinācija, lielākoties pievēršot uzmanību galvenajām jomām, kurās jārīkojas, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.

(2) Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2010.–2014. gadam), bet

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
[2] OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.
[3] COM(2012) 312 final.
[4] P7_TA(2012)0048 un P7_TA(2012)0047.

2010. gada 21. oktobrī — lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm[5], kas kopā veido "integrētās pamatnostādnes". Dalībvalstis tika aicinātas šīs integrētās pamatnostādnes ņemt vērā savā ekonomikas un nodarbinātības politikā.

(3) Padome 2011. gada 12. jūlijā pieņēma ieteikumu par Somijas valsts reformu programmu 2011. gadam un sniedza atzinumu par Somijas atjaunināto stabilitātes programmu 2011.-2014. gadam.

(4) Komisija 2011. gada 23. novembrī pieņēma otro Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot otro Eiropas *ex-ante* un integrētas politikas koordinēšanas pusgadu, kas balstās uz stratēģiju "Eiropa 2020". Komisija 2012. gada 14. februārī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma Brīdinājuma mehānisma ziņojumu[6], kurā tā Somiju norādīja starp dalībvalstīm, par kurām būtu jāsagatavo padziļināts pārskats.

(5) Eiropadome 2012. gada 2. martā apstiprināja prioritātes finanšu stabilitātes nodrošināšanai, fiskālajai konsolidācijai un izaugsmes sekmēšanai. Tā uzsvēra nepieciešamību īstenot diferencētu, izaugsmei labvēlīgu fiskālo konsolidāciju, ekonomikā atjaunot normālus kreditēšanas nosacījumus, veicināt izaugsmi un konkurētspēju, risināt bezdarba un krīzes sociālo seku problēmas un modernizēt valsts pārvaldi.

(6) Eiropadome 2012. gada 2. martā aicināja dalībvalstis, kas piedalās paktā "Euro plus", savlaicīgi nākt klajā ar savām saistībām, lai tās varētu ietvert stabilitātes vai konverģences programmās un valsts reformu programmās.

(7) Somija 2012. gada 19. aprīlī iesniedza stabilitātes programmu 2012.-2015. gadam un 2012. gada valsts reformu programmu. Abas programmas izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību. Veicot padziļinātu pārskatu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu, Komisija arī novērtēja, vai Somiju ir skārusi makroekonomiska nelīdzsvarotība. Komisija padziļinātajā pārskatā[7] secināja, ka Somiju ir skārusi nelīdzsvarotība, tomēr tā nav pārmērīga.

(8) Pamatojoties uz stabilitātes programmas novērtējumu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punktu, Padome uzskata, ka programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomiskais scenārijs 2012.-2013. gadam ir ticams un programmā paredzētais IKP pieaugums atbilst Komisijas 2012. gada pavasara prognozēm. Arī prognozes 2014. un 2015. gadam ir reālistiskas, jo tajās paredzētais IKP pieaugums ir ievērojami mazāks nekā laikā pirms krīzes un mazāks nekā atlabšanas laikposmā 2010.-2011. gadā. Somijas 2012. gada stabilitātes programmas galvenais budžeta mērķis ir, ierobežojot izdevumus un palielinot ieņēmumus, samazināt centrālās valdības budžeta deficītu. Centrālās valdības budžets ir galvenais vispārējās valdības budžeta deficīta avots, tāpēc tā stāvokļa uzlabošana veicinās vispārējās valdības budžeta līdzsvarošanu. Vidēja termiņa budžeta mērķis (VTM) – pārpalikums 0,5 % no IKP strukturālā izteiksmē – pienācīgi atspoguļo Stabilitātes un

[5] Padomes 2012. gada 26. aprīļa Lēmums 2012/238/ES.
[6] COM(2012) 68 final.
[7] SWD(2012) 154 final.

izaugsmes pakta prasības. Pamatojoties uz (pārrēķināto) strukturālo budžeta bilanci[8], Somija 2011. gadā ir izpildījusi VTM, bet varētu nedaudz novirzīties no tā 2012.-2015. gadā. Valsts izdevumu pieauguma temps, ņemot vērā diskrecionārus ieņēmumu pasākumus, atbilst Stabilitātes un izaugsmes pakta izdevumu kritērijam visos gados, izņemot 2015. gadu. Programmas mērķis ir līdz 2015. gadam līdzsvarot vispārējās valdības budžetu un no 2016. gada panākt pārpalikumu. Parāda attiecība ir ievērojami mazāka nekā 60 % no IKP, un saskaņā ar programmu 2014. gadā tā sasniegs augstāko punktu – gandrīz 52 % no IKP – un pēc tam sāks kristies. Somijas valsts finanšu ilgtspēja vēl aizvien ir lielā mērā nepietiekama, un šis trūkums galvenokārt izriet no apgādājamo īpatsvara straujas pasliktināšanās, ko izraisa sabiedrības novecošana. Valsts finanšu ilgtspējas nepietiekamība ir rūpīgi jāuzrauga un attiecīgi jākoriģē pasākumi. Somijas fiskālā sistēma ir piesaistīta daudzgadu izdevumu maksimālajām robežvērtībām, tomēr municipālajā sektorā tās pašlaik nepiemēro.

(9) Sabiedrisko pakalpojumu produktivitāte pēdējā desmitgadē ir samazinājusies. Somijas iestādes jau ir veikušas vairākas reformas šīs problēmas risināšanai, tomēr to īstenošana ir noritējusi lēni, it sevišķi pašvaldību līmenī. Turklāt pašlaik norisinās valsts mēroga municipālā reforma un tiek īstenota centrāla valsts produktivitātes programma. Turpmākus produktivitātes uzlabojumus un izmaksu ietaupījumus varētu panākt, veicinot plašāku konkurenci aizsargātos privāto un sabiedrisko pakalpojumu sektoros, tādā nolūkā mazinot produktu un darba tirgus regulēšanu.

(10) Pagājušajā gadā Somijas valdība ieviesusi jaunus pasākumus jauniešu bezdarba un ilgstoša bezdarba mazināšanai. To vidū bija izmēģinājuma programma ilgstoša bezdarba mazināšanai un sociālās garantijas ieviešana jauniešiem. Ieviestie pasākumi ir vērienīgi un svarīgi, bet tagad tie jāīsteno, skaidri nosakot prioritāti − uzlabot mērķgrupu prasmju līmeni un stāvokli darba tirgū. Ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas, vecāka gadagājuma strādājošo nodarbinātības līmeņa paaugstināšana ir svarīgs faktors, kas palīdzētu nodrošināt valsts finanšu ilgtspēju un nākotnē apmierināt pieprasījumu pēc darbaspēka. Paredzamais dzīves ilgums palielinājies straujāk, nekā tika prognozēts 2005. gada pensiju reformas gaitā, un tāpēc pašreizējais likumā paredzētā pensionēšanās vecuma diapazons laika gaitā var izrādīties nepietiekams. Valdība savā programmā apņēmusies līdz 2025. gadam palielināt faktisko pensionēšanās vecumu līdz 62,4 gadiem. 2012. gada martā sociālie partneri vienojās par vairākiem darba dzīves paildzināšanas pasākumiem. Valdība ir apņēmusies veikt pensiju reformu ne vēlāk kā 2017. gada 1. janvārī. Tagad jāpievēršas saskaņoto darbības virzienu īstenošanai drīzākajā laikā.

(11) Regulatīvie šķēršļi Somijas pakalpojumu sektorā vēl aizvien ir ierobežojoši, un tirgus koncentrācija ir liela ne tikai mazumtirdzniecībā, bet arī ražošanas nozarēs. Pārtikas preču mazumtirdzniecībā Somijā ir viens no augstākajiem tirgus koncentrācijas rādītājiem, un pārtikas cenas ir starp Eiropā augstākajām. Konkurences tiesību aktos paredzētie naudas sodi Somijā vienmēr ir bijuši nelieli, un tas raisa šaubas par to atturošo iedarbību. Ir veikti daži politikas pasākumi konkurences jomā, piemēram, pieņemts jauns valsts konkurences likums un jauns likums par zemes izmantojuma plānošanu un būvniecību. Valdība ir arī apņēmusies uzsākt jaunu programmu

[8] Cikliski koriģēta bilance bez vienreizējiem un pagaidu pasākumiem, kuru Komisijas dienesti, izmantojot vispāratzītu metodiku, pārrēķinājuši, pamatojoties uz programmā sniegto informāciju.

konkurences veicināšanai. Tas būtu jādara nekavējoties, lai sekmīgāk nostiprinātu konkurences sistēmu preču un pakalpojumu tirgos.

(12) Produktivitātes pieaugums Somijā ir ieslīdzis stagnācijā, un Somijas eksportējošie uzņēmumi pēdējos gados ir zaudējuši tirgus daļas ārvalstu tirgos. Darbaspēka vienības izmaksas palielinājušās, tomēr tas nav noticis rūpniecības nozarēs. Dažas no pašlaik vadošajām nozarēm, jo sevišķi elektronikas un papīra rūpniecība, šķiet, ir sasniegušas izaugsmes augstāko punktu, un kopējā rūpniecības daļa IKP samazinās. Somija eksportē starpproduktus un ieguldījumu preces galvenokārt uz valstīm ar attīstītu, lēni augošu ekonomiku, un tās ražojumi nav plaši pārstāvēti jaunattīstības valstu tirgos. Lai nākotnē varētu rasties daudzi spēcīgi eksportētāji, Somijas ekonomikai nepieciešama lielāka uzņēmumu un eksporta tirgu diversifikācija. Neraugoties uz Somijas ievērojamajiem pagātnes sasniegumiem pētniecības un izstrādes, kā arī inovācijas ziņā, pastāv risks, ka Somijai neizdosies saglabāt vadošās pozīcijas ES inovācijas jomā, ja būtiski nepalielināsies novatorisku, strauji augošu uzņēmumu skaits. Tālab jāatbalsta inovācija, dodot iespēju no pētniecības un izstrādes pāriet pie tirgū pieprasītu izstrādājumu ražošanas, un jāveicina iekļūšana strauji augošos eksporta tirgos. Īstermiņā būs svarīgi izmantot un izplatīt IKT jomā gūto plašo zinātību arī citās Somijas rūpniecības nozarēs, tostarp valsts sektorā. Runājot par algu pieaugumu, 2011. gadā noslēgtā trīspusējā vienošanās par algām paver ceļu nelielam algu pieaugumam 2012. un 2013. gadā, un tam vajadzētu uzlabot Somijas relatīvo stāvokli salīdzinājumā ar tās galvenajiem tirdzniecības partneriem.

(13) Somija uzņēmusies vairākas saistības saskaņā ar paktu "Euro plus". Šīs saistības, kas paustas 2011. gadā, prasa uzlabot konkurētspēju, nodarbinātības rādītājus un valsts finanšu ilgtspējību, nostiprināt finanšu stabilitāti un nodrošināt nodokļu saskaņošanu. Komisija ir novērtējusi pakta "Euro plus" saistību īstenošanu. Šā novērtējuma rezultāti ņemti vērā ieteikumos.

(14) Eiropas pusgada kontekstā Komisija veikusi Somijas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi. Tā novērtējusi stabilitātes programmu un valsts reformu programmu un sniegusi padziļinātu pārskatu. Komisija ņēmusi vērā ne tikai šo programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Somijā, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā nepieciešamību nostiprināt Eiropas Savienības vispārējo ekonomisko pārvaldību, tālab dodot ES ieguldījumu turpmākajos valstu lēmumos. Komisijas ieteikumi Eiropas pusgada kontekstā atspoguļoti turpmāk 1. līdz 5. ieteikumā.

(15) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi Somijas stabilitātes programmu, un tās atzinums[9] ir īpaši atspoguļots turpmāk 1. ieteikumā.

(16) Ņemot vērā Komisijas veiktā padziļinātā pārskata un šā novērtējuma rezultātus, Padome ir izskatījusi Somijas 2012. gada valsts reformu programmu un Somijas stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu it sevišķi atspoguļoti turpmākajos ieteikumos,

[9] Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

IESAKA Somijai laikposmā no 2012. līdz 2013. gadam rīkoties šādi.

1. Saglabāt stabilu fiskālo stāvokli 2012. gadā un pēc tam, koriģējot jebkādu novirzīšanos no vidēja termiņa budžeta mērķa (VTM), kas ilgtermiņā nodrošina valsts finanšu ilgtspēju. Šādā nolūkā nostiprināt un strikti īstenot budžeta stratēģiju, atbalstot to ar pietiekami precizētiem pasākumiem, 2013. gadam un pēc tam, tostarp izpildot izdevumu kritēriju. Arī turpmāk katru gadu novērtēt ar sabiedrības novecošanu saistītās ilgtspējas nepietiekamības apmēru un koriģēt valsts ieņēmumus un izdevumus atbilstīgi ilgtermiņa mērķiem un vajadzībām. Sekmīgāk integrēt pašvaldību sektoru daudzgadu izdevumu maksimālo robežvērtību sistēmā.

2. Veikt turpmākus pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot produktivitāti un ietaupīt izmaksas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā, tostarp veikt strukturālas izmaiņas un efektivitāti uzlabojošas administratīvi teritoriālas reformas, arī lai risinātu ar sabiedrības novecošanu saistītās problēmas.

3. Īstenot pastāvīgus pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot jauniešu un ilgstoši bez darba esošu personu pozīcijas darba tirgū, īpaši pievēršoties prasmju pilnveidošanai. Veikt turpmākus pasākumus vecāka gadagājuma strādājošo nodarbinātības veicināšanai, tostarp mazinot iespējas agrāk iziet no darba tirgus. Veikt pasākumus likumā noteiktā pensionēšanās vecuma palielināšanai līdz ar paredzamā mūža ilguma pagarināšanos.

4. Turpināt konkurences paplašināšanu preču un pakalpojumu tirgos, it sevišķi mazumtirdzniecībā, nodrošinot jaunā konkurences likuma un jaunās veselīgas konkurences veicināšanas programmas efektīvu īstenošanu. Municipālo pakalpojumu iepirkumu padarīt vēl atklātāku, rīkojot izsoles uz konkurences pamata un nodrošinot neitrālu konkurenci starp privātiem un valsts uzņēmumiem. Veikt turpmākus pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt to, ka konkurences tiesību aktos paredzētie naudas sodi ir pietiekami atturoši.

5. Lai uzlabotu produktivitātes pieaugumu un ārējo konkurētspēju, turpināt centienus diversificēt uzņēmējdarbības struktūru, it sevišķi ātrāk ieviešot plānotos inovācijas bāzes paplašināšanas pasākumus un līdztekus turpinot saskaņot algu un produktivitātes pieaugumu.

Briselē,

Padomes vārdā–
priekšsēdētājs